

УДК 378. 4 (494:100):008-022.218

Т.А. РАДЧЕНКО,
*старший викладач кафедри іноземних мов
Дніпродзержинського державного технічного університету*

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ УНІВЕРСИТЕТІВ ШВЕЙЦАРІЇ ЯК ЧИННИК ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті з'ясовано сутність міжнародної співпраці університетів Швейцарії. Визначено основні міжнародні та європейські освітні асоціації, членами яких є університети Швейцарії, що свідчить про відповідність цих вищих навчальних закладів певним міжнародним стандартам.

Ключові слова: *інтернаціоналізація вищої освіти; міжнародна співпраця; університет; Швейцарія.*

Постановка проблеми. У ХХІ ст. стрімкий розвиток глобалізації, технологічного прогресу, розширення інтеграції зумовили актуалізацію проблеми розвитку вищої освіти, на яку покладаються великі сподівання. Як зазначено в Заключній доповіді Всесвітньої конференції з вищої освіти «Вища освіта в ХХІ столітті: підходи і практичні заходи», що відбулася в Парижі в 1998 р. та в якій взяли участь представники 182 країн світу, «вища освіта набула безпрецедентного значення в нинішньому суспільстві як найважливіший компонент культурного, соціального, економічного та політичного розвитку і як наріжний камінь, на якому ґрунтуються створення ендогенного потенціалу, зміцнення прав людини і забезпечення сталого розвитку, демократії та миру в умовах справедливості» [1, с. 2].

До нових тенденцій у вищій освіті, пов'язаних з викликами часу та особливостями міжнародного життя, належать: збільшення масштабів вищої освіти, обумовлене зростанням ролі науки у виробництві та суспільстві (відбувається стрімке кількісне зростання студентів вищих навчальних закладів), диверсифікованість вищої освіти за інституціональними формами, рівнями і змістом та інтернаціоналізація вищої освіти, яка сьогодні стрімко набирає силу [2]. Як найбільш істотні причини інтернаціоналізації вищої освіти російський науковець І. Зорніков виділяє такі: політичні (демократизація світового співтовариства, розвиток інтеграційних процесів у політичній та соціальній сферах); економічні (глобалізація економіки і технологій, вимоги світового і регіональних ринків праці); культурні й ідеологічні (зростання міжнародної відкритості і розвиток діалогу національних культур); академічні (інтернаціональний характер наукових знань, універсальна основа освіти і науково-дослідної діяльності, формування міжнародних стандартів якості) та інформаційні (нові інформаційні технології, глобальні мережі) [там же].

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти стали предметом наукових розвідок як зарубіжних (Ф.Дж. Альтбах (Philip G. Altbach), Тодд М. Девіс (Todd M. Davis), Дж. Форест (James J.F. Forest), Н. Фоскетт (N. Foskett) та ін.), російських (С. Баташова, К. Ніконова, Г. Синіцина та ін.), так і українських науковців (С. Вербицька, Р. Ковальчук, Л. Курій, О. Локшина, Є. Пузирьов, А. Сбруєва та ін.). На думку дослідників, вища школа може відповісти на глобальні виклики ХХІ ст. тільки узгодженими спільними діями, оскільки «національні системи вищої освіти не можуть розвиватися поза глобальними процесами і тенденціями, поза запитом світового ринку праці» [3]. Тому інтернаціоналізація вищої освіти тлумачиться ними як «об'єктивний процес стійкої взаємодії і взаємовпливу національних систем вищої освіти, на основі загальних цілей і принципів, що відповідає потребам світової спільноти і відображає прогресивні тенденції нового століття» [там же].

Міжнародне співробітництво в освітній сфері набуває сьогодні великого значення, оскільки дозволяє готувати фахівців, які відповідають вимогам ринку праці країн світу. Інтернаціоналізація освіти передбачає приєднання до міжнародних асоціацій університетів, обмін досвідом, організацію міжнародних освітніх та наукових проектів, проведення наукових конференцій, спільні навчальні програми, мобільність студентів і викладачів тощо.

Мета нашої статті – з'ясувати сутність міжнародної співпраці університетів Швейцарії, що є чинником полікультурності навчального процесу в країні.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, вища освіта Швейцарії представлена 10 кантональними університетами (Базеля, Берна, Женеви, Лозанни, Лугано, Люцерна, Невшателля, Санкт-Галлена, Фрібура, Цюріха) та 2 федеральними технологічними інститутами (Федеральні політехнічні школи Лозанни та Цюріха). Інтернаціоналізація вищої освіти є одним з пріоритетних напрямів освітньої політики Швейцарії. Швейцарські університети беруть участь у програмах міжнародного співробітництва, мають великий відсоток викладачів і студентів, які задіяні в програмах академічних обмінів, невпинно збільшується кількість іноземних студентів, які навчаються у швейцарських вишах, організовуються мовні програми і курси для адаптації іноземних студентів і викладачів тощо.

Особливого значення набула участь швейцарських університетів у міжнародних асоціаціях університетів та договорах з університетами-партнерами. Університети Швейцарії є членами багатьох міжнародних та європейських освітніх асоціацій, що свідчить про відповідність цих вищих навчальних закладів певним міжнародним стандартам. Їх діяльність спрямована на інтернаціоналізацію освіти, зміцнення зв'язків між вищими навчальними закладами, а саме: обмін інформацією та досвідом, проведення спільних міждисциплінарних досліджень, інтеграція в навчальні програми міжнародних освітніх стандартів, спільні навчальні програми, участь у міжнародних програмах обміну тощо. Розглянемо членство швейцарських університетів у деяких освітніх асоціаціях докладніше.

Усі кантональні університети та федеральні політехнічні школи Лозанни і Цюріха є членами Асоціації європейських університетів (*European University Association, EUA*), яка об'єднує понад 850 вищих навчальних закладів з 47 країн світу. Як експертний центр з вищої освіти і науки, EUA підтримує університети через: політику просування, надаючи можливість університетам та іншим вищим навчальним закладам відповідати зростаючим очікуванням щодо їх внеску в майбутній розвиток суспільства знань Європи; захист цієї політики перед керівними органами на різних рівнях і забезпечення того, що голос університетів буде почутий; інформування членів EUA щодо політичних дебатів, які вплинуть на їх розвиток; удосконалення їх знань і компетентності через проекти, які залучають окремі установи і які приносять їм вигоду, а також через розвиток політики підтримки; зміцнення управління та менеджменту установ через ряд дій, спрямованих на двостороннє навчання, обмін досвідом та передачу найкращої практики; розвиток партнерства у вищій освіті і науці між Європою і світом з метою зміцнення позиції європейських університетів у глобальному контексті [8].

Федеральна політехнічна школа Цюріха входить до Міжнародного альянсу дослідних університетів (*International Alliance of Research Universities, IARU*) – об'єднання 10 провідних наукомістких університетів світу разом з Австралійським національним університетом, Національним університетом Сінгапуру, Пекінським університетом, Каліфорнійським університетом (у місті Берклі), Кембриджським, Копенгагенським, Оксфордським, Токійським та Єльським університетами. Альянс розпочав свою роботу в січні 2006 р., зосередивши свою діяльність на вирішенні важливих завдань, що стоять сьогодні перед людством. Так, як одну з ключових ініціатив ним визначено довгострокові рішення щодо зміни клімату (в 2009 р. організовано Міжнародний науковий конгрес з і зміни клімату); деякі члени альянсу співпрацюють у великих проектах, що стосуються старіння, довголіття і здоров'я людини, глобальної безпеки і сталого розвитку міст; розроблено ряд глобальних ініціатив у галузі освіти, спрямованих на культивування почуття світового громадянства та лідерства серед студентів тощо [10].

Університети Женеви та Цюріха приєдналися до Ліги європейських дослідних університетів (*League of European Research Universities, LERU*), заснованої в 2002 р. Сьогодні Ліга, яка об'єднує 21 університет, що виконують великий обсяг наукових досліджень, сприяє підвищенню конкурентоспроможності європейських дослідних університетів на світовому ринку [11].

Федеральні політехнічні школи Лозанни і Цюріха входять до Конференції європейських шкіл перспективної інженерної освіти і досліджень (*Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research, CESAER*), заснованої в 1990 р. Основним завданням організації, яка налічує сьогодні 57 навчальних закладів з 25 країн світу, є забезпечення високої якості інженерної освіти в Європі [6].

Університет Базеля – член Європейської конфедерації університетів Верхнього Рейну (*The European Confederation of Upper Rhine Universities, EUCOR*) разом з двома німецькими університетами – Фрайбурзьким університетом Альберта-Людвіга і технологічним інститутом Карлсруе – та двома французькими університетами – університетом Страсбурга та університетом Верхнього Ельзасу – з метою співробітництва у всіх галузях навчання та наукових досліджень, стажування викладачів, обміну студентами (студенти мають можливість слухати лекції в університетах-партнерах англійською, німецькою та французькою мовами), розробки загальних навчальних програм тощо [12]. Також зазначимо, що університет Базеля є членом асоціації європейських університетів під назвою «Утрехтська мережа» (*Utrecht Network*). Організація, яка була заснована на початку 1980-х рр., сьогодні об'єднує 31 університет з 29 країн світу з метою сприяння інтернаціоналізації вищої освіти. Однією з найважливіших ознак інтернаціоналізації освіти є наявність іноземних студентів у вищих навчальних закладах. Утрехтська мережа здійснює програми обміну студентами. Проте обмін студентами не обмежується лише європейськими університетами, хоча кожний навчальний рік мобільність студентів у межах Утрехтської мережі становить близько 1200 студентів. Щороку майже 100 студентів беруть участь у програмі обміну з американськими університетами завдяки співпраці з асоціацією «Міжнародні університети Середньої Америки» (*Mid-America Universities International*) на Середньому Заході Америки та майже 50 студентів – з австралійськими університетами завдяки співпраці з «Австралійсько-європейською мережею» (*Australian-European Network*). Також Утрехтська мережа здійснює програми обміну викладачами, організовує літні школи, виступає за інтернаціоналізацію навчальних планів, спільних програм і подвійних / спільних ступенів [13].

Університет Женеви є членом Коїмбрської групи (*Coimbra Group*) – об'єднання 40 найстаріших європейських міждисциплінарних університетів, яке було засноване в 1985 р. і почало свою діяльність у 1987 р. Коїмбрська група прагне до створення академічних і культурних зв'язків з метою сприяння в інтересах своїх членів інтернаціоналізації, академічному співробітництву, передовому досвіду в галузі навчання і досліджень, а також служінню суспільству. Крім того, метою групи є впливати на європейську політику в галузі освіти та розвивати найкращу практику на основі взаємного обміну досвідом [5]. Так, Європейський інститут університету Женеви разом з 8 провідними університетами світу під головуванням Інституту європейських досліджень Вільного університету Брюсселю бере участь у міжнародній програмі на рівні спільної докторантури Еразмус Мундус «Глобалізація, Європейський Союз та принцип багатосторонніх відносин», яка стартувала в 2010 р. та розрахована на 5 років. Сьогодні за цією програмою 19 докторантів – представників 16 національностей виконують дисертаційні дослідження під керівництвом провідних учених світу [7].

Як було зазначено вище, виступаючи за мобільність студентів, швейцарські університети підписують двосторонні та багатосторонні угоди з європейськими університетами. У 2011 р. набула чинності нова двостороння угода між Швейцарією та ЄС щодо участі країни як асоційованого члена в двох європейських освітніх програмах: «Освіта впродовж життя» (*Lifelong Learning*), яка стосується загальної освіти і професійної освіти та «Молодь в дії» (*Youth in Action*) щодо неформальної освіти молоді [9].

Сьогодні Швейцарія активно працює над розвитком двостороннього наукового співробітництва з країнами за межами Європи. У 2007 р. швейцарські освітні менеджери назвали Китай, Індію, Росію, Південну Африку, Японію, Південну Корею, Бразилію та Чилі як пріоритетні країни для наукового співробітництва зі швейцарськими університетами [там же].

Офіційною програмою Швейцарської Конфедерації, яка спрямована на розвиток співпраці і обміну студентами між США та Швейцарією, є програма *ThinkSwiss*, згідно з якою американським студентам надаються гранти на поїздки для перебування в літніх школах найпрестижніших швейцарських університетів. Як і їхні американські колеги, швейцарські університети пропонують першокласні можливості для отримання освіти в різних галузях

знань, широкий спектр навчальних і науково-дослідних програм англійською мовою [4]. Навчання за межами країни, як вважають у Швейцарії, якнайкраще сприяє як професійному становленню студентів, так і збагаченню особистого досвіду людини щодо спілкування з представниками інших культур. Саме мобільність сьогодні є запорукою якісної освіти.

Висновки. Отже, географія наукових контактів швейцарських університетів невпинно розширюється. Їх членство в освітніх об'єднаннях розширює європейські можливості для академічної мобільності студентів, викладачів та науковців, сприяє не лише отриманню нових знань, а й збагаченню особистого досвіду людини щодо спілкування з представниками інших культур, встановленню міжособистісних контактів, а також поглибленню знання іноземних мов. Підкреслимо, швейцарський освітній простір, будучи полікультурним з позиції історичної традиції, розширює межі взаємодії у міжнародній педагогічній реальності.

Список використаної літератури

1. Высшее образование в XXI веке: подходы и практические меры. Заключительный доклад / Всемирная конференция по высшему образованию. – ЮНЕСКО: Париж, 1998. – 138 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345rb.pdf>
2. Зорников И.Н. Международная деятельность современного университета: вызовы нового столетия / И.Н. Зорников [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rciabc.vsu.ru/inzor/paper1.htm#15a>
3. Сеницына Г.П. Некоторые аспекты интернационализации высшего образования / Г.П. Сеницына, С.М. Баташова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.prof.msu.ru/publ/omsk2/o50.htm>
4. About ThinkSwiss [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://thinkswiss.org/about-thinkswiss>
5. Coimbra Group [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.coimbra-group.eu/index.php?page=about-us>
6. Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cesaer.org/en/about/about-cesaer/>
7. Erasmus Mundus Joint Doctorate. Globalisation, the EU & Multilateralism [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.erasmusmundus-gem.eu/>
8. European University Association [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eua.be/about/what-we-do/mission.aspx>
9. Higher education and research in Switzerland, 2011 / Edited by Rectors' Conference of the Swiss Universities (CRUS). – Bern, 2011. – 54 p.
10. International Alliance of Research Universities [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iaruni.org/about-us/about-iaru>
11. League of European Research Universities [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.leru.org/index.php/public/home/>
12. University of Basel [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.unibas.ch
13. Utrecht Network [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.utrecht-network.org/en/site/about>

В статье выяснена сущность международного сотрудничества университетов Швейцарии. Определены основные международные и европейские образовательные ассоциации, членами которых являются университеты Швейцарии, что свидетельствует о соответствии этих высших учебных заведений определенным международным стандартам.

Ключевые слова: интернационализация высшего образования; международное сотрудничество; университет; Швейцария.

The essence of Swiss universities' international cooperation is clarified in the article. Membership of Swiss universities in the principal international and European educational associations is defined, demonstrating the conformity of those institutions of higher education to certain international standards.

Key words: internationalization of higher education; international cooperation; university; Switzerland.

Надійшло до редакції 24.10.2012.